

QUISLING FORÅRSAKET IKKE 9. APRIL

Kommentarer til professor Dahls påstander

Av P. O. Storlid

Forhåndsomtalen av professor Dahls bebudede Quislingbiografi har igjen aktualisert spørsmålet om årsakene til 9. april 1940, og i første rekke om Quislings rolle i den sammenheng. Skulle boken bringe hittil ukjent dokumentasjon, må man på alle hold være rede til å korrigere så langt trukne slutninger. Det følgende innebærer selvfølgelig ikke noe standpunkt til eventuelt nytt materiale eller teser og slutninger som kunne trekkes på grunnlag av det. Det begrenser seg til et resymé av kildemateriale som så langt foreligger og noen generelle bemerk-

ninger til det, samt slutninger som med rimelighet kan trekkes på grunnlag av dette.

Kildematerialet til dette spesielle punkt er ytterst sparsomt. Noe referat av Quislings samtaler med Hitler finnes ikke, og har etter alt å dømme aldri eksistert. Det eneste skriftlig nedfelte fra de aktuelle dager som direkte utpeker Quisling som opphavsmann til invasjonspåner mot Norge, er noen linjer i daværende Reichsleiter Rosenbergs dagbok. Her nevnes et forslag fra Quisling om utarbeid-

else av planer for en landgang til støtte for en regjering Quisling, som etter et alliert angrep på ett eller annet vis skulle gripe makten i Norge. I den publiserte tekst mangler imidlertid det viktigste, som er vist til som «vedliggende», nemlig storadmiral Raeders fremstilling overfor Rosenberg, og referat av Rosenbergs samtale med Quisling 12.12. 1939. Det er påfallende at akkurat disse kjernestykker mangler, og at Rosenberg bare

omtaler forberedelser som vitterlig aldri ble gjort, og en situasjon som aldri inntraff. Det kunne være å vente at historikere som har påberopt seg denne besynderlige og mangelfulle dagbok, hadde undergitt den en grundig kildekritisk granskning, men så er ikke skjedd. Noe bevis for Quislings rolle som opphavsmann til 9. april leverer disse notater ikke.

Den samme Rosenberg etterlot seg forøvrig omfangsrige, senere offentliggjorte optegnelser fra dødscellen i Nürnberg,

men i disse berøres spørsmålet i det hele tatt ikke. Filosofen Rosenberg led tydelig under det forhold at han aldri ble gitt noen reell innflydelse i praktisk politikk. Skulle det i dette eneste tilfelle ha hendt, er det rimelig at hans Nürnberg-opptegnelser ville ha inneholdt opplysninger om hans og Quislings rolle i denne sak, så meget mere som hverken han selv eller Quisling lengre kunne skades av dem. Man finner ikke ett ord om dette, hvilket i relasjon til det foran nevnte er ytterst påfallende. Protokoll over avhør av Rosenberg, foreliggende i Quisling-sakens dokumenter, bringer heller ingen opplysning om dette spesielle punkt, men vel nok om de forhold hvorunder slike «bevisopptak» foregikk: Den amerikanske oberst Amen, som avhørte Rosenberg, avslutter en dags utspørring i grov og uforskammet tone slik: «Jeg vil slutte nå inntil i morgen. Tenk over disse ting i natt, og hvis De ikke er mere villig til å fortelle sannheten enn De har vært idag, vil det antagelig gå meget dygt med Dem.» Tonen minner om KGB-forhør, men «bevis» fremkommet under slike forhold var tydeligvis gode nok i Norge i 1945. For en historiker må de fortone seg fullstendig verdiløse.

En annen, noe senere henvisning til Quislings rolle i denne forbindelse finnes i et P.M. som over den engelske oversettelse er påført «I sjefsak Storadmiral Assmann, til Deres egen personlige underretning. Raeder 10. januar 1944.» Det tyske dokument har imidlertid hverken overskrift, dato eller underskrift. Heller ikke var eller ble noen sinne Assmann storadmiral. I dette besynderlige skriftstykket forekommer en passus om at der Führer gav ordre om forberedelse av Norges-operasjonen «på grunnlag av — samtale med Quisling og Hagelin». Også dette et viktig dokument i Quisling-saken!

Det måtte være av forsterangs betydning å innhente en forklaring fra Raeder, om man var interessert i å få spørsmålet oppklart. Det kunne man også ha gjort, men tiltak i den retning ble ikke truffet. Desto besynderligere som både Goering, v. Ribbentrop, Keitel og Jodl etter initiativ av norske myndigheter ble inngående avhørt om sin mulige befattning med Quisling. Ingen av dem hadde noen

(Forts. side 7)

ER VI FOR OPPTATT AV DET GAMLE?

Av Hans Olavsén

Vi blir av og til bebreidet at vi er alt for opptatt av det som skjedde for femti år siden. Noen hersellerer til og med over det, mens andre mener at vi bør se til å bli ferdig med okkupasjonstiden og det som har forbindelse med den. Er det så at mange NS-folk har tapt kontakten med nåtiden og mimrer om gamle dager?

Det kan virke litt malapropos det som nå kommer, men det har en sammenheng med foranstående:

For en tid siden traff jeg en ung historiker som anbefalte oss å samle og offentliggjøre materiale om hvordan NS-folk har greid seg etter okkupasjonen og «retts»-oppgjøret. Vedkommende mente at dette materialet ville vise at NS-folk tross sitt politiske handicap har klart seg forbløffende bra og har markert seg ganske sterkt innenfor en rekke fag og bransjer. Dette viser etter hans mening at NS-folk så langt fra er tapere og outsiders, men tvert imot mennesker som er mer ressurssterke enn gjennomsnittet.

Det denne historikeren påpeker, har imidlertid også en annen side. Det viser nemlig at NS-folk etter utstått straff ikke henga seg til sutring over den urett som ble begått mot dem, men gikk ut i samfunnet og bygget seg opp sine posisjoner på tross av de vanskeligheter som ble lagt i veien for dem. NS-folk lot seg med andre ord ikke hemme av fortiden, men gikk hardt inn for å oppfylle dagens krav. De har aldri vært selvmed-

lidende sutrekjerringer.

Fordi NS-folk slik hele tiden har vært innstilt på å hevde seg i samfunnet, har det i alle disse år vært noe eldre mennesker på tampen av sin yrkesmessige karriere som har arbeidet med «Folk og Land» og de oppgaver som INO i dag har. Vår medarbeiderstab er stadig blitt fornyet ved at NS-folk når de nærmer seg pensjonsalderen, har sagt til seg selv: Nå er jeg heldigvis i en slik situasjon at jeg kan være med på å bidra til at det blir gitt et riktig bilde av okkupasjonstiden og det som står i forbindelse med den. Fordi NS-folk gjennomgående var svært unge dengang, har vi ikke minst i de siste år kunnet glede oss over at stadig nye mennesker har resonert slik.

De fleste NS-folk har gjennom sin lange og hektiske yrkesmessige karriere visst at de er de eneste som kan fortelle hva som virkelig skjedde, og hva motivene var på vår side under okkupasjonen. Bare vi kan korrigere det meget skjeve seierherrebilde som har dominert i bøker og andre media. Derfor tenker svært mange som så: Så snart jeg kan, vil jeg delta i dette oppklaringsarbeidet.

For å gi et klart svar på dette spørsmål som ble stilt i begynnelsen av denne artikkel: NS-folk er minst like opptatt av dagens problemer som andre mennesker og lever meget bevisst i sin tid, men samtidig vet de at de har en oppgave som bare de kan løse. Derfor «Folk og Land». Derfor INO.

24. oktober

Vidkun Quisling – til minne

*Fallen er gjeveste høvding i nord,
din mandige saga er ute.
Vi følte oss trygge med deg ombord
i Norge vår prektige skute.*

*Og derfor så står vi med sorg i sinn
og vet ingen havn å gjeste,
for der hvor du aktet å lose oss inn
er farvannet ikke det beste.*

*Du synte oss sagaen frisk og ny
og var våre drømmers tolk –
et våknende Norge med rang og ry –
et land for et lykkelig folk.*

*Du sto som den sterke ensom og stor,
og det gir forargelse nok.
Du ofret ditt liv, men ved offeret gror
kraft til en utstøtt flokk.*

*Det er sagt at nordmenn kun enig var
i den ting å styrte den store –
slik er det enn, og der har du svar
på hvorfor de dette gjorde.*

*Du hadde så ofte tendt baunens ild,
men hatet alt broderkiv.
Mot svikere var du aldri mild –
kanskje derfor de tok ditt liv.*

*Du følte ditt kall og din strenge plikt,
for det har du ofret alt.
Målet og veien ble uten svikt
fulgt til tilslutt du falt.*

*Ditt fall ble din største seier,
vår vilje skal gro av den.
Når sagaen gjerningen veier,
da kommer du styrket igjen.*

Hakon Warendorph, sen.
Trarabu, oktober 1945

BLIKK PÅ VERDEN

Av Arbitrer

En helt ny verden

Kommunismen har vært det tyvende århundres store problem. Den har skapt frykt og usikkerhet for mennesker over hele verden og har kostet titalls millioner livet. At kommunismen er brutt endelig sammen, vil bety en helt ny livssituasjon for oss alle.

Det er utvilsomt Mikhail Gorbatsjov vi først og fremst kan takke for dette, skjønt det er usikkert om den samme Gorbatsjov egentlig har vært fullt klar over hva han har gjort. Han har jo den hele tid erklært seg som troende kommunist, og hvilken interesse kan en slik kommunist vel ha av å ødelegge den kommunistiske stat fullstendig? Det sier meget at Gorbatsjov etter at partiet hadde sviktet ham fullstendig under kuppet, likevel holdt fast på partiet og unnskylde det til å begynne med.

Man kan si meget om Richard Nixon, men ikke at han mangler innsikt i internasjonal politikk. Han skrev for et par år siden en bok med tittelen «1999. Seier uten krig.» I denne boken antyder han at Gorbatsjov har hatt den samme hensikt med sin politikk som Lenin da han innførte NEP-politikken (Ny økonomisk politikk) noen få år etter revolusjonen. Også den gang var sovjetøkonomien på sammenbruddets rand, og Lenin slapp derfor markedskrefte løs. Straks de hadde skapt bedre forhold, strammet så Lenin til igjen. Nixon mener man ikke kan utelukke at Gorbatsjov tenker og handler likedan. Han har innsett at Sovjetunionen er økonomisk alt for svak til å kunne hevde sin stilling som supermakt. Gjennom perestrojkaen ville han så rette på dette, og når så det var gjort, kunne man risikere at Sovjetunionen igjen opptrådte på gammelt vis. Så langt Nixons teori, som muligens kan være feil, muligens ikke.

Det er i alle fall vanskelig å finne ut hva Gorbatsjov egentlig ville. Mens han utad har ført en klar avspenningspolitikk (for å skaffe Sovjetunionen den nødvendige tid til å bygge seg opp igjen?) har han innad vinglet og vært ytterst uklar. Sannsynligvis har han vært i en «Die Geister, die ich rief»-situasjon. De ånder (krefter) som han påkalte, har skremt ham og fått ham til å rygge tilbake. Disse kreftene var såvel ytringsfriheten som markedøkonomien og republikkenes nasjonalisme. På ingen av disse felter har han vært helt konsekvent. Han har vaklet fra standpunkt til standpunkt, og hele tiden har han forsøkt å tekkes kommunistpartiet og de reaksjonære. Det bragte ham belønningen i form av det gammelkommunistiske kuppet.

Jeg tror temmelig sikkert at Gorbatsjov-perioden snart er forbi. I stedet kommer Jeltsin inn på scenen. Han gjorde riktignok en god figur under kuppforsøket, men jeg tviler likevel på at han er mannen som kan føre Sovjetunionen inn i en ny æra. Til det er han alt for impulsiv og utålmodig, og det som nå trengs i Sovjetunionen, er fremfor alt tålmodighet. Går man for hurtig frem, kan det hele ende i et enda verre kaos enn nå.

Jahn Otto Johansen sier i et intervju med Morgenbladet 27/8 noe som er meget viktig: «Sosialismen kan opprettholde et sosialt sikkerhetsnett uten at folk behøver å anstrenge seg. Dette sikkerhetsnett er på et lavt nivå, men det er ihvertfall der. En russer oppsummerte dette systemet treffende da han sa at «de later som om de betaler oss, vi later som om vi jobber.» Denne mentaliteten forandres ikke på få år.»

Men den må forandres på så kort tid som mulig! Nå jubler man over den nye frihet fra KGB og annen djevlskap, men snart vil man gråte fordi det ikke er noe samfunnsapparat til å ta hånd om dem. Et nytt sikkerhetsnett må bygges opp, nå først og fremst for de svake. De sterke må lære seg å arbeide og ikke minst å bære ansvar. De aller sterkeste må dessuten vise initiativ.

Alt dette sammen med de nye, nasjonalistiske strøminger betyr at det i mange år vil være stor uro i det område som i dag går under betegnelsen Sovjetunionen. Demagoger vil ha en stor tid, og blant disse demagoger kan det også være gammelkommuniste som vil føre folket tilbake til det gamle. De vil ikke være uten respons, selv om deres mulighet for å lykkes vil være minimale.

I alle tilfeller vil det være behov for vaksomhet fra Vestens side. Vi må være forberede på en rekke forskjellige utslag av gjæringsprosessen. Men på den annen side av denne uro ventet en roligere og bedre verden som er befridd for det mareritt kommunismen har vært i vår levetid.

Om å lære av begivenhetene

og om å høste det man ikke har sådd.

Av Hakon Warendorph

Det er vanskelig å komme utenom kuppet i Sovjet. Som rimelig er, dominerte det massemedia den uken det varte, og kommentarene fortsatte i lange tider etterpå. Kuppet ble jo en fiasko, men virkningen ble stor likevel. I det sammensurium av maktkamp, beinhard opportuniste, politiske krampetrekninger og (vemodig?) avskjed med kommunismen og Marx, og endelig en desperat fastholden på nyvundne friheter i folket, er det ikke enkelt å gi svar på hvem, hva, hvor, men tilsynelatende enda verre når spørsmålet blir hvorfor og hvordan.

Det er allikevel temmelig grotesk når en angivelig ekspert på kommunistbekjempelse, redaktør Knut Bøckman, i et av sine «Apropos» i Aftenposten 27/8 bekjenner at «vi har tatt feil» og deretter setter likhets-tegn mellom kuppet i Moskva og Quislings fremtreden i 1940. Hvem disse vi er, er det ikke helt enkelt å se. Aftenpostens redaksjon kanskje eller sågar hele det norske folk. Eller har Bøckman begrenset sitt vi til en usynlig antikommunistisk gruppe som umerkelig har bekjempet de bolsjevikiske despoter i alle år, og som han har vært tilsluttet?

På vegne av disse «vi» gjør ikke Bøckman noe forsøk på å forklare likhetspunktene. Ifølge hans situasjonsbeskrivelse var det folket som stoppet kuppmarkerne i Moskva, og tyskerne som fjernet Quisling. Hans ana-

logi fører da logisk til likhets-tegn mellom folket i Moskva og Terboven i Oslo. Refleksjonene gjør seg selv. Det er bedrøvelig at en så pennesfær og så antikommunistisk person som redaktør Bøckman har så liten forståelse for det som har foregått — og nå foregår.

I en nokså heseblesende hyldest til folket overser han det som er skjedd. Kommunismen har kjørt sitt løp til ende. For dem som — på grunn av uvilje mot de personer som advarte — ikke kunne eller ville se, kom avsløringene overraskende. For andre var det en bekreftelse. For alle bør nå brutaliteten overfor egne og andre folkeslag stå som et skremmende faktum. Nedslaktingen og deporteringen av millioner på millioner som ikke passet inn i systemet, har selv de blindeste måttet se. Det som imidlertid ikke blir tatt med når begivenhetene analyseres, er det faktum at den marxistiske lære, bolsjevismens opphav, er hinsides det menneskelige — totalt ubrukelig og ødeleggende i alle positive relasjoner. Bare et unikt maktapparat og en fullstendig tilsidesettelse av humanitet og fornuft, gjorde det mulig å hindre et tidligere sammenbrudd.

Da respekten for makten ble borte, avslørtes også udugeligheten. Kuppmarkerne ble sitende som de stakkarer de var

og alltid hadde vært — oppblåste maktmennesker uten innsyn og utsyn, forstenet, handlingslammet og begravet i det system de selv hadde skapt og opprettholdt. Ironisk nok forstod de ikke engang hvem som var farlig for dem. De grep Gorbatsjov og lot Jeltsin handle og tale.

Når makten blir det egentlige målet fordi det er en forutsetning for alt det man ønsker å gjennomføre, da blir resultatet despoti. Uten makt blir det oppløsning og anarki. For verdensfredens skyld og for sovjetfolkenes skyld må vi håpe at Gorbatsjov kommer til sannhets erkjennelse når det gjelder den ideologi han er vokst opp med. Vi må også håpe at Jeltsin får mulighet til den nødvendige balansegang mellom makt og anarki, og endelig at folkene i Sovjetunionen raskt nok når den modenhet som skal til for å leve i frihet.

Når det gjelder den forpliktende erkjennelse som Gorbatsjov må komme til, er et lite sidesprang nærliggende. Det er avholdt «skolevalg» rundt om i landet, og SV har hatt vind av stor styrke i seilene. Jeg ser dette som et ankepunkt på skolens historieudvikling. SVs fremgang gjør det skremmende klart at alt for mange av de unge ikke har fått med seg at den marxistiske arv som SV ikke har gitt avkall på, har bragt barbari og

(Forts. side 6)

OGSÅ VI NÅR DET BLIR KREVET

Av Frederik Skaubo

Rapportene fra de land som Norge har støttet med hjelpemidler, laterale såvel som bilaterale avtaler, har vært en nesten entydig indikasjon på fiasko. Av rapportene har fremgått ingen økonomisk vekst, økende sosial misnøye, tiltagende politisk uro og utbredt rettsløshet. En vesentlig grunn til dette har vært at hjelpen har vært ytet betingelsesløst på tross av at en flerhet av de støttede stater har hatt et inkompetent og terroristisk kommuniststyre eller vært tradisjonelt korrupte despot-stater.

Denne enestående sløsning med vårt folks arbeidskraft og de innkomster dette bringer har vel knapt sin like. Kanskje unntatt de nevnte despoters hensynsløse utnyttelse av sine lands bistandsmidler og naturressurser til egen berikelse. Til våre politikeres moralske forsvar skal sies at egen berikelse ikke har vært ledetråd. Til forkleinelse taler imidlertid det usedvanlige

dårlige gangsyn og den grad av bevisstløshet de har utvist i omgang med våre milliarder. I tillegg til de enorme summer som bokstavelig talt er tatt av vær og vind over hele kloden, så har de innom landets grenser gjennom en like bevisstløs fremmedpolitikk påført landet store økonomiske tap og utgifter, likeledes i milliardklassen.

De penger som tilsynelatende så lett vint tilfløt oss sammen med oljen, er med utrolig mangel på omtanke forbrukt. Et av resultatene er en økende arbeidsløshet. Fraværet av oppsparte midler har gjort det umulig å beskytte selv lønnsomme norske bedrifter. Mens myndighetene gjennom tvilsomme skatteordninger har støttet spekulanter og kortsiktige investorer på grensen av, eller inn i det kriminelle, har dyktige, arbeidsvillige kvinner og menn

måttet gi opp. Ingen støtte, ingen henstand, ingen vyer. Bare overbud i nasjonale- og fislign i internasjonale fora på jakt etter verdens skamros og posisjoner.

Når vi i nær fremtid skal gjøre våre hoser grønne i det europeiske fellesskapet, står vi ikke som et sammensveiset, arbeidsomt folk, optimistisk, kjøpe- og handlekraftig med et edruelig forhold til økonomi, kultur og samfunnspolitikk. Dessverre blir det heller med lua i hånden uten initiativ, arbeidsløse, med etter hvert uløselige minoritetsproblemer, sosial uro, narkotikamisbruk, prostitusjon, AIDS og en rekke andre bedrøveligheter. Vi kan bli et speilbilde av de U-land vi har vært med på å skape. Det er ikke mye å slå i bordet med ved forhandlingene. Glemte er vårt nasjonale løfte: *Også vi når det blir krevet for dets fred slår leir.*

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
AAGE-H. BERG

Redaksjonssekretær:
HAKON WARENDORPH

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
Mandag, tirsdag og torsdag kl. 11—15.
Telefon: (02) 19 06 71 — (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 130,- (i omslag kr. 150,-). Utlandet + kr. 10,-.
Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 100,-.
Utgifter: A/S HISTORISK FORLAG.
ISBN 0802-9652

NS-folk gode å ha

Vi har hatt gående i norske media en omfattende debatt om dødsstraff for spesielle forbrytelser under krig. Flere deltagere i denne debatten har hatt som utgangspunkt den siste verdenskrig «hvori Norge ikke deltok.» Derimot var Norge okkupert av den ene part, og det var inngått en kapitulasjonsavtale for de samlede norske stridskrefter. NS-folk ble etter krigen under ett og uansett aktiviteter dømt for landsforæderi. En del av disse dommer medførte dødsstraff. En del av debattdelegerne brukte disse dommene som eksempler på at dødsstraff under krig er nødvendig.

Vi skal ikke her ta standpunkt for eller imot dødsstraff, men vi mener at ved å begrunne innføringen med de nevnte forhold, har man gitt dødsdommen dødsdom. Disse dommer kunne bare idømmes etter krigens opphør og på sviktende grunnlag hva forræderiinnholdet angår. Vi kan ikke se at landssvikoppgjøret har noen relevans til debatten som har pågått.

Et vesentlig perspektiv mangler også i debatten. Når en eventuell skade er skjedd, hjelper en dødsdom med etterfølgende eksekvering ikke. Skaden er allerede skjedd og kan ikke gjenoprettes. Viktigere er det å føre en politikk som ikke skaper «landssvikere». Med det mener vi at det må tilstrebes et samfunn som ivaretar sine medlemmers sikkerhet og velferd i en slik grad at det gir grunn til lojalitet. De styrende organer må handle slik at de i krisens stund ikke bringer folket i tvil og sjelekvale.

Det er gammel hevd at en lov skal forstås og ikke bryte med folks rettferdighetssans og oppfatning av hva som er nødvendig for det som ønskes oppnådd. Det ble avsagt og eksekvert dødsdommer etter krigen for handlinger som ble utført under krigen. Det er åpenbart at de fleste av disse dommer og henrettelser skjedde i en så spesiell atmosfære at hverken dommen eller de dømte kan ha vekt og betydning i den omtalte debatt.

Werner Christie er en av dem som har ivret for dødsstraff. Hans tiingste argumenter er «erfaringene fra siste krig» og den tilslutning to (!) høyesterettsdommere og Milorg-sjef og justisminister Jens Ch. Hauge har gitt!

NS-folk har vært gode å ha i etterkrigstiden. Deres blotte eksistens har begrunnet de merkeligste påstander og i tillegg gitt både front og ryggdekning for feil og unnlater. Men vi synes det er svært meget for mye når f.eks. myndighetenes avretting av professor og undervisningsminister Ragnar Skancke i 1948 blir brukt som argument for dødsstraff under krig.

Idealitet, tro og offervilje

Av Mona

Jeg sitter og leser i brosjyren «Hvordan tenkte de som sluttet opp om Nasjonal Samling?», og jeg tenker på den delen der også NS' program er tatt med. I innledningen til programmet finner jeg følgende:

«Sitt krasseste uttrykk har denne åndelige krise fått i den fremherskende egoistiske materialisme som dreper idealitet, tro og offervilje, og skaper uro i

samfundslivet og i menneskesinnene.»

Hvem skulle tro at disse ordene ble skrevet i 1934? De passer jo så utmerket på forholdene i dag. Alle «står på krava», alle er i høy grad gjennomsyret av en meget egoistisk materialisme. Og hvor mange er det ikke som kunne ønske seg en bevegelse som kunne vekke til live ny idealitet, ny tro og ny offervilje?

TEMAMØTE:

Helsesituasjonen under okkupasjonen

Til høstens første temamøte i INO kom professor dr.med. Anders Gogstad som gjest. I sitt foredrag tok han som utgangspunkt at helseprofetenes påstand om den gode helsetilstand under krigen på grunn av det lave fettforbruk ikke er riktig. Det stemmer nok at statistikken viser en viss nedgang i hjerte- og karsykdommer i perioden, men dette skyldes en ny form for statistikk som ikke er sammenlignbar med tidligere tall. En rekke faktorer taler for at disse sykdommer ihvertfall ikke var mindre utbredt enn før. Sannheten er at dødeligheten steg under okkupasjonen. Det gjelder i særlig grad gruppene større barn og yngre menn. Årsaken til dette var bl.a. en ganske sterk oppblomstring av infeksjonssykdommer som difteri, skarlagensfeber m.v. Foredragsholderen

mente at denne oppblomstring i første rekke skyldtes slett hygiene og i mindre grad ernærings-situasjonen. Videre var det en betydelig oppgang både når det gjaldt selvmord og ulykker, det siste kanskje på grunn av bl.a. mørklegningen. Kjønnssykdommene viste også sterkt stigende tendens, antagelig på grunn av normsvikt. To områder viste imidlertid tydelige positive trekk. Spebarnsdødeligheten sank, antagelig takket være de mange helsestasjoner for mor og barn som NS opprettet, og tuberkuloseens herjinger ble betydelig dempet takket være den skjermbildefotografering som ble innført.

Foredragsholderen gjennomgikk også de rasehygieniske tiltak, nærmere bestemt loven om sterilisering av mennesker med alvorlige psykiske svakheter.

Det ble en kamp mellom de norske myndigheter, som sa «kan steriliseres» (frivillighet) og de tyske myndigheter som ville ha «skal steriliseres» (tvang). NS-myndighetene seiret.

Gogstad presiserte at det under okkupasjonen ikke var noen motstand fra hjemmefrontens side når det gjaldt NS-myndighetenes helsepolitikk. Han mente videre at disse myndigheter hadde god vilje og gjorde sitt beste når det gjaldt å bevare folkets helse, men var ellers av den oppfatning at den egentlige leder av helsevesenet var den tyske dr. Paris. Se «Balder's kommentar til dette på annet sted i avisen.

Arrangementet føyet seg godt inn i rekken av gode og saklige temamøter.

R.

Er balansen mellom tyske og norske myndigheter så vanskelig å forstå?

Av Balder

På INOs siste temamøte holdt professor Anders Gogstad et usedvanlig godt underbygget foredrag om helsesituasjonen under okkupasjonen. Bare på et enkelt punkt tror jeg at han ikke riktig har oppfattet hvordan situasjonen virkelig var. Det gjelder hans uttalelse om at den tyske dr. Paris var den «egentlige» medisinaldirektør i Norge, hvilket skulle innebære at den norske helseavdeling bare var et slags utøvende organ for ham. Da kunne man like gjerne si at det var tyskere som var de «egentlige» ledere for arbeidstjenesten, skoleverket, fagorganisasjonen, ungdomsfylkingen osv. osv. Men det var slett ikke slik det var.

Jeg benekter selvfølgelig ikke at Reichskommissariat satt med den øverste sivile makt i Norge,

og at det hadde tjenestemenn som dekket de aller fleste sektorer innenfor norsk samfunnsliv. Men de tilsvarende norske institusjoner var ikke utførende organer for Reichskommissariats folk. De norske politikeres og embetsmenns oppgave var i videst mulig utstrekning å hevde norske interesser overfor Reichskommissariat. Dette arbeide besto bl.a. i å hindre gjennomføringen av uønskede tyske forslag — dem var det dessverre ikke så få av — men også i å kjempe igjennom egne forslag som kunne tjene den norske befolkning. Følgelig pågikk det kontinuerlig diskusjoner med Reichskommissariatets folk. Disse diskusjonene kunne ende i kompromisser, men også i seire

eller nederlag for de norske interesser. Gogstad nevnte selv to tilfeller der de norske helsemyndigheter seiret i viktige saker, nemlig når det gjaldt helsestasjonene for mor og barn og sterilisasjonslovene.

Alle NS-styrets forskjellige organer hadde som sitt endelige mål å erstatte og avskaffe Reichskommissariatets forskjellige avdelinger, men så lenge det ikke var mulig, var de i virkeligheten kritiske og korrigerende instanser i forhold til de tyskere som satt med makten. Så langt det på noen måte var mulig, fulgte de norske organer sin egen politiske linje med sikte på å tjene vårt eget folk på beste måte. Å tjene som redskaper for tysk makt og tyske interesser kom overhodet ikke inn i bildet.

QUISLING OG EF

Folk og Land bringer i nr. 6/91 et innlegg signert Arbitr. Han hevder at Quisling ville vært EF-tilhenger. Dette er jeg ikke sikker på. Den 27.11. 1937 skrev Quisling i Fritt Folk:

«Et fritt folk er et folk som selv kan bestemme de lover det skal leve under, og de skatter som skal avgis til det offentlige styre og stell.»

Arbiters innlegg må være en avsporing. Gjennom 50 år har

Av Bjørn Skundberg

titusener norsk familier levde med forræderstempel. Det er dette helvete det må gjøres en slutt på.

Jeg vil tro at mange vil bli skremt bort om Folk og Land skulle fremtre som et «Ja til EF»-organ.

Arbitr svarer:

Jeg gjorde i min kronikk spe-

sielt oppmerksom på at jeg ga uttrykk for min personlige oppfatning, og at Folk og Land ikke heftet for den. Kronikken gjør altså på ingen måte avisen til noe «Ja til EF-organ». På den annen side er det svært mange NS-folk som på prinsipielt grunnlag er EF-tilhengere, og det skulle bare mangle at deres oppfatninger skulle stenges ute fra vår avis. Det ble gjort i 1972. (Forts. side 6)

NASJONAL SAMLING I TREDVEÅRENE

NS-ungdommen nøyde seg ikke med bare å ha arbeidstjenesten på programmet. De praktiserte den også. Fra 1934 og frem til sommeren 1940 ble det arrangert frivillige arbeidstjenesteleirer der et betydelig antall ungdommer deltok. Frivillig Norsk Arbeidstjeneste tilsluttet Nasjonal Samling ryddet og grøftet mange mål myr og utmark i disse årene til gagn for bonde og samfunn.

Programmet inneholder også mange andre interessante punkter. Det er giengitt i sin helhet i brosjyren «Hvordan tenkte de som sluttet opp om NS?» (Henv. INO)

I 1934 var det kommunevalg. Nasjonal Samling deltok i et førtital kommuner. I nesten alle gikk partiet betydelig frem i forholdet til året før, ikke minst i Stavanger, der stemmetallet økte fra noe over 900 i 1933 til over 2.500 i 1934. Optimismen var stor. Hvis det fortsatte slik, måtte man kunne regne med minst en fordobling av stemmetallet ved stortingsvalget i 1936.

I begynnelsen av 1935 ble Rikshirden dannet, en helt spesiell organisasjon innenfor Nasjonal Samling. Det hadde nemlig vist seg å være et sterkt behov for et møtevern. På mange møter, særlig i friluft, gikk marxister til direkte angrep på NS-folkene og deres talere. Det var ikke så sjelden at blodet fløt. Rikshirdens oppgave var først og fremst å beskytte partiets talere og NS-folk i sin alminnelighet.

Leder for Rikshirden var h.r. advokat J.B. Hjort, som samtidig var partiets nestfører. Han var en utmerket organisator og en god taler, men noen NS-folk mente at han var for aggressiv og militant. De mente også at han i for stor grad tok tysk nasjonalsosialisme som mønster. Hjorts oppførsel førte til at noen av dem som hadde sluttet seg til NS som et kristelig-nasjonalt parti, meldte seg ut.

Det var en kolossal oppslutning om Nasjonal Samlings møter på denne tiden, ikke minst når Quisling talte. Berømte er

hans Youngstorvmøter der han samlet titusener av tilhørere. Noen kom selvfølgelig for å lage bråk for «fascistene», men det er hevet over tvil at et stort antall mennesker søkte etter en fornyelse av norsk politikk i disse årene. Det påstås fra enkelte hold at Quisling var en dårlig taler, men vi som opplevde ham, vet at dette ikke stemmer. Han var tvert imot i stand til å vekke begeistring hos tusener, og det var en begeistring som varte.

Partiets kampsaker var å holde de revolusjonære marxister i sjakk og å få dannet en nasjonal riksregjering på tvers av partiene. I denne regjeringen ville man ha de fremste fagfolkene, uansett hvilke partier de tilhørte og også om de var partiløse. Videre ville NS få vedtatt en Arbeidets lov som kunne regulere forholdet mellom arbeidsgiveren og hans ansatte på en skikkelig og rettferdig måte, slik at streik og lockout i størst mulig utstrekning kunne unngås. NS ønsket også å få gjennomført en sunn og anstendig landbrukspolitikk som kunne stanse de tusener av tvangsauksjoner man hadde på bygdene. NS så på bondebefolkningen som selve ryggraden i folket.

Selv om mange fremstående, kunnskapsrike og erfarne mennesker — slike som professorene Hermann Harris Aall, Birger Meidell og Ragnar Skancke, slottsprest Kjeld Stub og den kjente ishavsforskeren professor Adolf Hoel — sluttet opp om Quisling, så var Nasjonal Samling i første rekke et ungdommens parti. I årene 1934—36 vokste Nasjonal Samlings Ungdomsfylking til å bli en organisasjon som rommet tusener av begeistrede ungdommer. Endelig var noe nytt og løfterikt dukket opp, noe som ga håp om en bedre fremtid.

Ved siden av arbeidstjenesten var det ikke minst kampen for et bedre forsvar som opptok NS-ungdommen. Mange av de mannlige medlemmene hadde vært med i den frivillige forsvarsorganisasjonen Leidangen, som på dette tidspunkt var blitt for-

Av en spesiell medarbeider

ARTIKKEL II

budt, men det svekket ikke deres overbevisning om at det måtte skapes et sikkert vern om Norges frihet i en meget urolig verden. Selvfølgelig sto hele partiet bak dem, men det var først og fremst de unge som møtte antiforsvarsfolkene i hissig diskusjoner og ofte fikk overbevist møter av unge mennesker om at de burde vedta resolusjoner som krevde bedre våpen og mer øvelse. Noen kalte NS-ungdommen for militarister og krigshissere, men det var ønsket om å holde Norge utenom krig og ødeleggelse som drev denne nasjonale ungdommen. De betraktet forsvarsnihilistene som rene landsforædere.

Det er tidligere nevnt at NS til å begynne med hadde preg av å være et kristelig-nasjonalt parti. Det er også nevnt at det på grunn av J.B. Hjorts holdninger fant sted en radikaliseringsut gjennom årene 1935 og 1936. Nå var det imidlertid ikke bare Hjort som var påvirket av den tyske nasjonalsosialismen. I bildet her var også kretsen rundt tidsskriftet «Ragnarok». Tiltrukket av Nasjonal Samlings sterke fremgang i disse årene meldte også en del tidligere medlemmer av Norges nasjonalsosialistiske Arbeiderparti (NNSAP) seg inn i Quislings bevegelse, og det er utvilsomt at også de hadde til hensikt å radikalisere partiet i retning av det tyske forbilde de hadde. Quisling betonte imidlertid sterkt at Nasjonal Samling på ingen måte var

noen kopi av den tyske nasjonalsosialismen, men en nasjonal norsk bevegelse trygt tuftet på norsk grunn. De tidligere NNSAP-medlemmene møtte etter hvert så mye motstand innen partiet at mange av dem trakk seg ut igjen, hvilket på ett vis var beklagelig, for noen av dem var meget begavede unge mennesker. Hjort var stadig aktivt med i NS, men det skulle også forandre seg.

Noe som var meget imponerende ved NS i perioden 1935—36 var det store antall aviser partiet greide å etablere. Ved siden av hovedorganet, ukeavisen «Nasjonal Samling», som utkom i Oslo, ble følgende aviser utgitt: «Frihetskampen» på Elverum, «Vår vei» i Porsgrunn, «Framsyn» i Haugesund, (Forts. side 6)

NS-leger i Argentina

I forbindelse med opplysningen om de to norske leger som er hedret med byster ved sykehuset i Cachi, Argentina, er det interessant å lese hva et argentinsk legetidsskrift skriver om flere norske leger. Artikkelen er skaffet tilveie av Lars Skahjem som delvis bor i Argentina, delvis i Fredrikstad.

Efter den annen Verdenskrig, nok som følge av personlige spenninger, kom det til vårt land en rekke norske leger, hvorav de fleste ble autorisert, uten nærmere formaliteter, til å praktisere i det indre av landet.

Vi nevner følgende doktorer: August Ingier, født 1906, var distriktslege i Iruaya, Mutillos Araguay, Salta. Ankom i 1948 og vendte tilbake til sitt eget land i 1962. (For vår egen del vil vi nevne at Ingier gjorde fremragende tjeneste som bataljonslege i Legionen såvel som i Regimentet).

Torleif Kiserud, født 1915, død 1963. Ankom i 1947, var distriktslege i Cachi, Salta, og virket også i Buenos Aires som patolog ved det cardiologiske institutt (hedret med byste).

Kjeld Quist Christensen, født i Oslo 1917. Utdannet ved universitet i sin fødeby, senere bekreftet ved universitetet i Tucuman. Han var assistent ved Bakteriologisk Institutt, og senere ved Institutt for Patologisk Anatomi ved universitetet i Oslo. Han fikk så stipendium for studiet av krigskirurgi ved universitetet i Leipzig. Derefter var han bataljonslege under krigen på den russiske front.

Christensen kom til Argentina i 1947 og ble henvist til provinsen Salta. Praktiserte i

Santa Victoria og El Galpon. Vendte tilbake til Norge, men i 1952 har vi ham igjen i vårt land. Han var da 6 år distriktslege i Aguaray (Salta) og 5 år lege ved det statlige oljeselskap Y.P.F. i Campo Duran. I 1978 lot han seg pensjonere og slo seg ned i Salta (Han er død, men hans kone, Aud, bor fortsatt der.)

Arne Høygaard, født 1906, død 1982. Født i byen Lillesand, Norge. Studerte medisin ved universitetet i Oslo, hvor han fikk sitt diplom i 1931.

Før dette var han 2 år i handelsflåten, som bragte ham til arktiske farvann: Nord-Russland, Spitsbergen, Nyfundland og Canadas arktiske områder. Hans erfaring fra polarområdene med 2 års opphold blant eskimoer og en ekspedisjon tvers over Grønland, er grunnlaget for en avhandling, utgitt på spansk i 1976.

I Norge praktiserte han privat og ved Haukeland sykehus. Fra 1936 arbeidet han som forsker ved det Fysiologiske Institutt ved universitetet i Oslo. I 1941 fikk han godkjent sin doktoravhandling med høyeste vurdering ved universitetet. Tittelen var: «Studier over ernæring og fysiopatologi hos eskimoene».

1941—1949 hadde han sin egen praksis i pediatri. I 1949 emigrerte Høygaard til Argentina. Vi kjenner ikke til hva som drev ham til å forlate Europa og slå seg ned i avsides strøk i det indre Argentina. Vi antar der har vært politiske motiver. I april 1949 hadde helseministeren for provinsen Salta, dr. Danton Cermesoni, inviterert ham til å finne seg til rette i

denne provins. Han slo seg da ned i den lille by Cachi, mellom Andesfjellenes første utløpere (precordilleras). I dette område utførte han et betydelig profesjonelt arbeide som videnskapeilig forsker, idet han fullstendig tilpasset seg landets livsform, og avsto fra flere tilbud om å komme tilbake til sitt eget land. Han var først distriktslege i Cachi, senere direktør ved hospital San José. I 1950 besteg han det snedekte Cerro Cachi (6.720 meter over havet).

I 1955 var Høygaard valgt som medlem av en ekspedisjon til Argentinas arktiske regioner, men av forskjellige grunner ble dette avlyst.

I 1960 forsvarte han sin doktorgrad ved universitetet i Cuyo og i 1963 ble han av det medisinske kollegium anerkjent som spesiallege i pediatri.

De siste år av sitt liv var han tilbake i Cachi, hvor han ledet hospital San José, mens han ivaretok vinstokkene på sin eiendom. Her gjennomførte han igjen for vårt land verdifulle studier over den lokale patologi.

Uten å tape kontakt med sitt fedreland eller de store videnskapelige sentra, deltok han i nasjonale og internasjonale kongresser. Denne fremragende norske lege fortsatte sin virksomhet til sin plutselige død i 1982.

Høygaard nevnte gjerne at han ikke tenkte på å vende tilbake til Norge for å bli der, selv om det skaffet ham stor glede leilighetsvis å besøke sitt fedreland — men alltid for å vende tilbake til Cachi, som han anså for å være «det beste sted på jorden».

Oversatt av Frode Halle

Det originale hjørnet

– Til ettertanke

**Når makt er målet
er midlet makt,
så blinker stålet
da vær på vakt!**

**For makt gjør ofte den gode gal,
og fredlyst tingvoll blir blodig val.**

HaWa

De kom

Av Kai Normann

*De kom fra Belgias byer,
de kom fra det høye Nord,
de kom fra hele Europa,
til vern om fedrenes jord.*

*De kom, de stålsatte skarer,
til kamp mot faren fra øst,
De kom da Germania kalte
med stammens eldgamle røst.*

*De kom, de høyreiste karer
i Europas brusende vår,
de kom fra slott og fra hytte,
fra verksted og bondegård.*

*Studenten dro fra sin fremtid,
den nygifte dro fra sin brud...
Var de da ikke helter?
Kalte dem ikke Gud?*

*De kom, de gamle, men sterke,
gråsprenge nu, men tro,
og sammen i ildstormen drog de
og sammen til døden de sto.*

Dommen kjent - premissene uklare

Av Trygve Engen

Den 1. april 1990 bragte «Svenska Dagbladet — Søndags-Svenskan» en lengere artikkel av Gustaf von Platen under overskrifta «Dagen då Quisling sålde sitt land.» Som helhet betraktet er artikkelen så visst ikke noe større å hefte seg ved, bare et nokså illeluktende oppkok av gamle, britiske propagandaskrøner. For så vidt burde den helst gå i glømsle snarest mulig. Likevel inneholder den en del sannhetskorn mellom alt vrøvlet. Og slike kan det jo være av interesse å se litt nærmere på.

I avsnittet «Kappløpingen mot Norden» innrømmer forfatteren at «også engelsmannen hadde fattat beslut om militære aksjoner mot Skandinaviens.» Han beretter, kortfattet, men korrekt, om hva disse «beslut» gikk ut på. Norskekysten skulle sperres, Narvik skulle inntas, og så:

«— skulle trupperna marschera — över den svenska grensen, mot malmgruvorna i Gellivare. Båda sidorna struntade altså blankt i neutraliteten.»

Om den tyske aksjonen tidlig om morgenen 9. april forteller v. Platen bl.a.:

«För att föra det norske försvaret bakom ljuset i mörkret hade de tyska krigsfartygen order om att besvara alle morseanrop på engelska, de medförde engelska örlogsflaggor som kunda strålkastarbelysast, och om norrmennerna skjöt varslingskott, var tyskarna instruerade om att svara: Skjut inte. Britisk skepp. Vi er venner.»

Hvis dette er noe så nær sannhet, så styrker det i høyeste grad mistanken om at norske myndigheter vinteren 1939—40 måtte ha drevet et hemmelig samspill med England. I flg. den nøytralitetserklæring som regjering Nygaardsvold hadde kunngjort den 3. september 1939, var

jo den norske forsvarsmakt forpliktet til å skyte også mot britiske inntrengere. Men denne side av saka synes ikke å ha gitt forfatteren høve til refleksjoner!

Som tittelen antyder, er artikkelen først og fremst viet personen Vidkun Quisling. I velkjent stil betegnes han som «en samvetsløs forrædere» og «moralisk ruten.» Men plutselig ramler det fram en detalj som burde få noen hver til å sperre opp øynene:

«Når han i 1931 blev norsk forsvarsminister, karakteriserte Arbeiderbladet honom som den mest avskyelige och foraktlige politiske typ som finnes.»

Understrekinga er forfatterens. Jeg tillater meg imidlertid å understreke årstallet 1931. Den gangen, 8—9 år før verdenskrigen, hadde han da i alle fall ikke begått noe forræderi! På det tidspunktet hadde han tvert i mot et kjent og aktet navn som Nansens nære medarbeider, og han var innehaver av den britiske Empireorden.

I Sverige, som i Norge, er det visstnok den alminnelige oppfatning at han ble dømt til døden for sine handlinger i tidsrommet 1939—1945, dvs. under krig og okkupasjon. Men i bladet «Folk og Land» nr. 15/1964 skrev kaptein Olaf Holm bl.a.:

«Dødsdommen over ham var allerede avsagt på Kominterns VII verdenskongress i 1935.»

Personlig husker jeg at jeg en tid etter denne kongress leste i norske aviser en uttalelse av en deltaker (sitat etter minnet):

«Hva Quisling angår, så har han fått sin dødsdom, det som står igjen, er å eksekveres den.»

Jeg tør ikke påstå at sitatet er ordrett gjengitt, men jeg har

sporet opp en person til som kan bekrefte at dette har stått i norske aviser omkring det aktuelle tidspunkt.

Ovenfor har jeg så vidt nevnt det mystiske samspill som må ha foregått mellom norske myndigheter og England, et spill som også kunne gått ut over vårt svenske nabofolk. (Se de ovenfor siterte anførsler av von Platen.) Mange har stilt temmelig nærgående spørsmål om den egentlige grunn til at regjeringa, i strid med sin egen nøytralitetserklæring, var så ivrig etter å komme med på den «rette» britiske siden, når den etter alt å dømme hadde sjansen til å oppnå liknende okkupasjonsvilkår som Danmark? I et kort leserbrev i «Morgenbladet» 16/6 1990 kastet jeg sjøl fram spørsmålet: Kan det tenkes at den norske regjeringa den gangen fikk seg forelagt en 35 år gammel veksler? M.a.o: Måtte regjeringa Michelsen i 1905, for å sikre seg Englands passive og/eller aktive støtte i unionskampen, avgi forsikring om at Norge ikke under noen omstendigheter skulle motsette seg britiske operasjoner i Skandinavia? Uansett folkerett?

Hvis et slikt løfte var avgitt, kan det til en viss grad forklare regjeringens forunderlige oppførsel. Men uvilkårlig begynner en å spekulere på om det var en sammenheng i det heile. Var det internasjonale krefter som dirigerte alt, fra unionskampen til dommen over Quisling? Den sistnevnte synes jo å ha vært basert på andre premisser enn lagmannsrettens.

Annonsér
i
«Folk og Land»

Småplukk fra mitt klipp-arkiv

Av John Sand

SANTI-SAKEN

Den første norske statsborger som ble stilt for tysk domstol i okkupasjonstiden var sakfører Santi fra Trondheim. Han sto tiltalt for å ha drept en tysk soldat (ikke krigshandling). Etter drapet flyktet Santi fra Trondheim. Han ble gjentatte ganger etterlyst av jøssing-politimesteren i Trondheim. Tilslutt ble Santi arrestert av norsk politi i Oppdal. Straffesaken mot Santi

finnes referert i Adresseavisen tirsdag 9.7.40., 1. side. Ifølge referatet sa rettens administrator, Oberregieringsrat Dr. Ernst: «Tyskerne og den tyske hær er ikke fiender av Norge, men av England.» Santis forsvarer h.r. advokat Harald Holthe sa ifølge saksreferatet: «Etter 9. juni 1940 er Norge ikke lenger i krig med Tyskland. Det er fred, gudskjelov. Ingen tenker på å gjøre noe anslag mot de tyske besetlestropper.» Som kjent var h.r. advokat Holthe en av Norges få folkerettskyndige jurister, og han ble benyttet av det norske storting som konsulent i folkeretts-spørsmål.

La meg her tilføye at Adresseavisen tirsdag 13.8.40. gjengir et telegram fra Berlin (NTB). (Forts. side 6)

MÅNEDENS PERNILLE:

Overskriften har jeg lånt fra et innlegg på Mom-siden i Arbeiderbladet. Innsenderen, et medlem av Folkebevegelsen mot EF, innleder med å gjengi en uttalelse fra den nye direktøren i Kreditkassen, som intervjuet av NRK sa: «Norge må ha et sterkt bankvesen for å unngå en ny hanseatertid.»

Med dette, og en del historiske glimt fra hanseatertiden, kommer så Folkebevegelsens mann med følgende tirade:

»Mellom makthaverne i EF finner vi nok mange av etter-

kommerne til de gamle hanseater, og fra den kanten har i hvert fall ikke Norge noe godt i vente! Glem heller ikke de som hadde ansvaret for den blodige okkupasjonen av Norge i 1940—45 og deres etterkommere. Før de reiste i 1945—46 lova de jo å komme tilbake og ta revansj, ikke med våpen, men med penger i hendene.»

Skal nå tyskerhatet gjenopplives for å forhindre at også Norge blir en del av Europa?

Erkefiendene Frankrike og Tyskland innså for over 30 år

siden at de begge var europeiske nasjoner, og begravet stridsøkene for alltid. Her til lands skal de altså graves opp igjen.

Mon tro om også Jomsvikingerne, disse råbarkete fiender av fredsæle norske vikinger, muligens kan ha vært tyskere. Burde ikke Folkebevegelsen forske i dette, og finne ytterligere argumenter med snert i?

Naturligvis er filmindustrien en førsteklasses hjelper. Fortsatt fabrikeres det filmer i fleng med den annen verdenskrig som bakgrunn. Felles for de aller

fleste er den totale svart-hvitmalingen, det fullkomne menneskelige mot den gjennomførte brutalitet og sadisme, representert ved tyskerne.

Tyskerne har overtatt indianernes rolle i filmindustrien. Tidligere var det jo disse, indianerne, som jo var fullstendig fritt vilt i nybyggertiden i USA, som representerte bestialiteten mot uskyldige hvite i film etter film, sier far.

«51-årskrigen snart slutt?» spør en annen innsender i ovennevnte regjeringsorgan.

Nei, den synes dessverre ikke å være det. Her til lands skal det hegnes om det vonde. Ja, jeg får det inntrykk at okkupasjonstiden i Norge må ha vært verre enn i noe annet tyskokkupert land. Eller er det slik at vi her til lands har en særegen evne til å dyrke, verne om og ta vare på det vonde.

Hvis så er tilfellet, er det kanskje best at vi holder oss for oss selv, og ikke menger oss med alle dem som legger godviljen til i en virkelig enorm saks tjeneste: Et enet Europa. Pernille

En ny hanseatertid?

QUISLING FORÅRSAKET IKKE 9. APRIL . . .

(Forts. fra s. 1)

opplysning å gi om det her omhandlede spørsmål, og svært lite om andre ting vedrørende ham. Av årsaker til opprettelsen av en «Sonderstab» for aksjon mot Norge nevner gen.ob. Jodl flere, men ikke Quisling. På forespørsel sier gen. feltmarsjall Keitel at «Såvidt jeg vet brakte ikke Quisling med seg noen planer. Han snakket bare om den politiske situasjon i Norge. Jeg har aldri sett en militær Quisling-plan.» Av alle militære måtte GFM Keitel være den nærmeste til å ha rede på disse saker. Som leder av OKW samarbeidet han nært og daglig med Hitler.

Ovenfor nevnte Assmann var heller ingen hvemsomhelst. Han var i krigsårene sjef for Kriegsmarines historiske avdeling, og tilbrakte etter krigsslutt på innbydelse av det britiske admiralitetet tre og et halvt år i London, hvor han på grunnlag av allierte og beslaglagte tyske dokumenter fortsatte sitt historikerarbeid. Frukten av alt i alt ti års daglig befattning med disse saker ble en omfangsrik bok som den dag i dag forsvarer en plass som standardverk. Heller ikke hans omtale av Quisling fremstiller ham som opphavsmann til planer mot Norge, det sies bare at Hitler overfor storadmiral Raeder gav sitt samtykke til en overenskomst med Quisling om en besettelse av Norge. En overenskomst må nødvendigvis omfatte minst to parter. Samtykket gjelder altså tiltak som storadmiralen har foreslått, men noen virkeliggjort overenskomst av slik art finnes ikke spor av her heller.

Storadmiralen, som deltok i Quislings første møte med Hitler, ble altså ikke avhørt om dette. I møte nr. 2 var en annen tysker til stede, nemlig Rosenbergs representant Hans Wilhelm Scheidt. Han befant seg i 1945 i krigsfangenskap, men ingenting ble gjort for å oppspore eller avhøre ham heller. Utvalget av avhørte tyskere er derfor mildt sagt eiendommelig. Denne Scheidt skal forøvrig ifølge den berømmelige Rosenbergs dagbok overfor Rosenberg ha referert følgende utsagn av Quisling, under tilbaketuren fra Hitler-møtet: «Ich merke, dass es so etwas wie ein Schicksal gibt. Bei verschiedenen habe ich meine Gedanken vorgetragen, es ging nicht recht vorwärts. Und jetzt, mit einem Mal, in entscheidender Stunde, wird uns geholfen.» Skal altså Quisling «hos forskjellige» ha forsøkt å få arrangert en okkupasjon av Norge? Hvor mange «forskjellige» kunne egentlig iverksette en slik? Utsagnet kan åpenbart bare ha

mening hvis det forstås som en hentydning til andre samtalemener enn det som etter den offisielle tese skal ha vært drøftet. Det kan ha sannsynligheten for seg at emnene nettopp var de han i 1945 hevdet. Den forklaring han gav, er i alle fall logisk. Og en logisk forklaring er sannsynligere enn en ulogisk.

Et spørsmål av betydning både i denne og i mange andre sammenhenger er forøvrig oversettelsene av tyske vidners og anklagedes utsagn, samt av tyske dokumenter. De her omhandlede avhørsprotokoller fremkom ved at en amerikaner stilte spørsmål på engelsk, som ble oversatt til tysk. De tyske svar ble protokollert på engelsk, og i foreliggende tilfelle derfra videre oversatt til norsk. I disse søm i andre Nürnberg-dokumenter finnes eksempler på misforståelser beroende på lett gjennomskuelige oversettelsesfeil, men i de her interesserende neppe på direkte graverende sådanne. Men de avhørte var oppmerksomme på forholdet. Således klager gen.ob. Jodl i sin protokoll over slike feil, og GFM Keitel spør i sin: «Er der noen her som kan kontrollere oversettelsen av mine prov?» Svar: «Nei, det er ingen her som gjør det. Men De kan stole på at alt De sier vil bli korrekt oversatt.» Dokumenter fremkommet under slike omstendigheter blir for en historiker ikke overvettets verdifulle.

Denne rent filologiske side av saken er verd å ha i minne i forbindelse med mye av den dokumentasjon som siden har vunnet innpass i historiske fremstillinger. Tydeligvis har mange norske — og også utenlandske — historikere hatt ingen, eller ytterst mangelfulle, kunnskaper i tysk, hvorved de er blitt formodentlig ufrivillige ofre for forvrengninger begrunnet nettopp i denne kunnskapsmangel. Forsvarlig behandling av slikt materiale synes å forutsette at behandleren fullt ut behersker det språk originalen foreligger i. Franskmannen Kersaudy lærte seg norsk ut fra nettopp denne betraktning.

Tilbake står spørsmålet om hva Quisling i det hele tatt kunne bringe Hitler av ny innsikt eller opplysninger. Hitlers utenlands etterretningstjeneste fungerte ypperlig, Goerings «Forschungsamt» disponerte noen av verdens beste kodeknakkere og fanget ad elektronisk vei inn veldige mengder av fiendens hemmelige kommunikasjon, og man leste i Hitlers omgivelser som ellers i verdens aviser. I dem stod ganske meget om allierte ideer om en skandinavisk aksjon. Rett nok fant han Quisling interessant nok til en samtale i to omganger, men det er egentlig uforståelig at gjesten skulle ha kunnet bringe ham

opplysninger han ikke kjente fra før. I egenskap av rapportør ville det naturlige være å henvise ham enten til Abwehr eller en annen høyere militær stab. Så skjedde ikke.

Alt i 1926 skrev viseadmiral Wegener på grunnlag av første verdenskrigs erfaringer et verk som antagelig enhver høyere tysk marineoffiser hadde studert. Det går bl.a. ut på at i en konflikt med Storbritannia må Kriegsmarine disponere norske støttepunkter, om den ikke igjen skal bli «korket inne». Strategiske vurderinger gjort i Kriegsmarine 1938/39 konkluderer med det samme, og storadmiralen hadde alt 10. oktober 1939 foredratt samme nødvendighet for Hitler. Denne så imidlertid helst at Norge forble nøytralt, og avviste ideen. Alt dette før Quislings besøk. I god tid før dette var Hitler, som verden forøvrig, også klar over motstandernes planer om en «hjelp» til Finland, og hva dette i realiteten innebar.

Tilbake blir av hele tesen egentlig ikke annet enn at en utenlandsk besøkende, som selv ikke regnet med å bli mottatt av Hitler, helt improvisert ber ham om å kullkaste sine egne hittidige planer, og gjøre invasjon i Norge for deretter å overdra makten til den besøkende. Den ellers meget selvrådige Hitler viser så gjesten den forekomsten å gjøre nettopp det, idet han ser bort fra alt han så langt har gjort av politiske og strategiske overveielser. Sannsynlig?

Det er noen ganger blitt sterkt fremhevet at der etter Quislings besøk på stabsnivå ble utarbeidet en «Studie» vedrørende Norge og Norden. I betraktning av det som var skjedd før Quislings møter med Hitler kan man ikke i dette se noe bevis for den påståtte årsakssammenheng. Rekkefølgen i tid er en nødvendig, men ingen tilstrekkelig faktor i bevisføringen. Årsskiftet inntrer uenkelig også etter julen, men ikke på grunn av den.

I denne «Studie»-sammenheng er det i tilslutning til det foran skrevne om oversettelser også grunn til å merke seg at ingen av dem som spesielt har lagt vekt på «Studie N» synes å ha tilstrekkelig kjennskap til tysk militær terminologi: En «Studie» er fundamentalt forskjellig fra en «Weisung» eller en «Plan». En «Studie» er ikke annet eller mere enn en fremstilling av sannsynlige resultater av egne og/eller fiendens tiltak i en foreliggende eller tenkt situasjon, med anslag over hva de forskjellige muligheter umiddelbart og senere vil medføre av tap og gevinst. Den vil også inneholde beregninger over styrker, transportkapasitet osv. som ut fra de forskjellige forutsetninger

vil være nødvendige for å oppnå egne mål og/eller hindre fienden i å oppnå sine. Slike «Studien» for et utall av situasjoner foreligger i høyere staber og regjeringskontorer i sannsynligvis alle nasjoner. En slik «Studie» kan i det videre forløp eventuelt føre til utarbeidelse av en plan, som igjen eventuelt kan iverksettes på nærmere ordre. F.eks.: Selvfølgelig foreligger i sovjetiske staber planer for iverksettelse av angrep, under forskjellige forutsetninger, mot Skandinavia utarbeidet etter direktiver gitt på grunnlag av inngående studier. Iverksettelse er imidlertid aldri beordret, hvorfor noe slikt angrep da heller aldri har funnet sted. Fra en plan å slutte til en fastlagt hensikt er meningsløst. Å trekke slutningen allerede fra en teoretisk studie er

det om mulig i enda høyere grad.

Avslutningsvis sier GFM Keitel i sin Nürnberg-protokoll dette: «Jeg tror at Quislings innflytelse på Føreren kan man nesten se bort fra . . . I ethvert tilfelle tror jeg ikke Quisling hadde noen stor innflytelse på ham. Det er alt.»

Det ville uenkelig være en svært stor innflytelse den måtte øve som fikk et statsoverhode og militær overstkommenderende til helt å fravike det syn han så langt hadde hatt, og gi seg ut på en ytterst risikabel utvidelse av en krig som det var i hans interesse å begrense mest mulig. Så langt er ikke noe fremkommet som skulle tyde på at denne Hitlers meget nære militære medarbeider, Keitel, på dette punkt tok feil.

VENNEGAVER

TIL «FOLK OG LAND»

Vi kvitterer denne gang for
tilsammen kr. 7.640.-

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

A. K., Oslo	Kr. 50.-	E. B., Nes, Hedmark	Kr. 500.-
A. J. M. O., Os	Kr. 50.-	A. N., Evje	Kr. 200.-
E. U., Lindås	Kr. 50.-	E. B., Jar	Kr. 75.-
T. M., Nesøya	Kr. 300.-	H. C. Q., Hønefoss	Kr. 130.-
P. H., Gjøvik	Kr. 250.-	R. S., Oslo	Kr. 150.-
O. L., Fåvang	Kr. 150.-	H. N., Hurdal	Kr. 100.-
H. O. H., Lesja	Kr. 70.-	T. H., Lesja	Kr. 130.-
S. L. Aa., Vang	Kr. 350.-	V. G., Oslo	Kr. 130.-
G. L., Feiring	Kr. 50.-	Ø. O. E., Oslo	Kr. 150.-
A. H., Stanghelle	Kr. 50.-	B. D., Brandbu	Kr. 200.-
L. S., Fredrikstad	Kr. 50.-	O. R., Vågåmo	Kr. 200.-
A. A., Bestad	Kr. 350.-	B. R., Marnardal	Kr. 130.-
M. E. O., Eidsvåg	Kr. 50.-	K. J., Landås	Kr. 50.-
W. N. N., Oslo	Kr. 100.-	H. O. H., Porsgrunn	Kr. 200.-
A. L., Lillestrøm	Kr. 70.-	H. M., Grimstad	Kr. 100.-
A. R., Rygge	Kr. 50.-	N. N., Oslo	Kr. 200.-
O. S., Trondheim	Kr. 50.-	O. B. H., Drammen	Kr. 50.-
O. R., Gjøvik	Kr. 370.-	K. R., Kongsvinger	Kr. 50.-
R. O., Rølvsey	Kr. 70.-	K. R., Kristiansand	Kr. 50.-
H. S., Røyken	Kr. 170.-	B. H., Sverige	Kr. 40.-
B. Y., Bergen	Kr. 100.-	M. K., Danmark	Kr. 100.-
O. C., Narvik	Kr. 20.-	H. O. H., Lesja	Kr. 50.-
E. B., Stavanger	Kr. 50.-	A. V., Stavem	Kr. 100.-
I. S., Kristiansund N	Kr. 50.-	S. L., Vikadalen	Kr. 100.-
P. T., Fyllingsdalen	Kr. 50.-	K. J., Lysaker	Kr. 100.-
K. O. A., Levanger	Kr. 200.-	G. B., Råkvåg	Kr. 75.-
B. J., Hundvåg	Kr. 40.-	I. S., Nore	Kr. 1070.-

Jødene og vi

Vi blir fra tid til annen bebreidet at vi ikke holder våre lesere ajour med de nye opplysninger som kommer frem, og som er med på å redusere omfanget av det såkalte «Holocaust». Vi innrømmer uten videre at vi kjenner godt til polske forskeres reduksjon av antall omkomne i Auschwitz fra drøye fire millioner til mellom én og halvannen million, og vi er ikke ukjent med rapporten fra den amerikanske gasskammereksperter som hevder at det aldri har eksistert noe gasskammer i Auschwitz. Vi skjønner videre at enkelte føler tilfredshet over at det enormt overdrevne propagandatallet seks millioner omkomne blir redusert. Videre er det rimelig nok av interesse for mange å vite hvorvidt jødene ble tatt livet av med vilje, eller om deres død skyldes ulykkelige omstendigheter.

Når vi allikevel ikke ser det som vår oppgave å beskjefte oss med disse ting, så er det fordi vi under alle omstendigheter ser på det som en forbrytelse å sperre mennesker inne i konsentrasjonsleirer bare for deres rases skyld. Det gjelder uansett hva hensikten var, uansett hvor mange av dem som omkom og uansett hvordan de omkom. Det er ikke vår oppgave å redusere de tyske lederes ansvar for disse ting. Vår oppgave er å forklare og forståeliggjøre den politikk vi selv sto for, og ting som dette har aldri vært noen del av Nasjonal Samlings politikk.

Brumunddal

Tumultene i Brumunddal må ikke forlede noen til å tro at motstand mot masseinnvandring bare er en sak for ekstremister, og at problemet er løst i det øyeblikk man får tøylet dem. Også gode borgere som ikke ville finne på å løfte en finger mot noen, har store betenkeligheter når det gjelder den invasjon vi er utsatt for.

Nå er visse folk i gang med å ville kriminalisere innvandringsmotstand på grunn av det som hendte der oppe på Hedemarken. Hvis de skulle få sin vilje, vil de også få seg en alvorlig forskrekkelse. Store deler, antagelig størstedelen av det norske folk ønsker å bevare Norge som et ensartet og enhetlig samfunn bygget på vår nasjons tradisjonelle verdier. Om man forsøker å legge lokk på oppfatninger som dette, vil det — heller før enn senere — uunngåelig komme en eksplosjon som vil stille Brumunddal-bråket fullstendig i skyggen.

Vi mener det må gå an å føre en balansert debatt om et så alvorlig problem.

Bøckmann, «Ægir» og sannheten

Av Trygve Engen

Takk, «Ægir», for Deres artikkel om Knut Bøckmann og sannheten i nr. 6! Den var god! Likevel må jeg be om plass for et par merknader til den framstilling som De jo sjøl karakteriserer som «noe forenklet.»

1. Den ene part baserte seg på at de allierte skulle vinne krigen, den annen på at akselmaktene ville gjøre det.»

Merknad: I første omgang så det jo unektelig ut til at akselmaktene skulle seire. Likevel tror jeg at de fleste NS-folka var

langt borte fra den slags spekulasjoner. Det vi alle ønsket, var at Norge skulle stå traust på folkerettens grunn. Det norske folket ønsket fred. Men den beste fredsinnsetning vi kunne gjort i 1940, ville vært å senke den britiske sjørøveren «Cossack» der Jøssingfjorden er djupest. Ved å unnlate dette, og også på andre måter å innlate seg på et forrædersk samspill med vestmaktene, ga regjeringa Nygaardsvold tyskerne folkeretts-

(Forts. side 6)

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag, tirsdag og torsdag kl. 11—15.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradresse: ENERHAUGSPlassen 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

Forbudet mot å gi lover tilbakevirkende kraft

A. Fremmede staters lovgivning.

I siste halvdel av det 18. århundre ble det i en rekke forfatningsdokumenter inntatt bestemmelser med forbud mot å gi lover tilbakevirkende kraft. Således inneholder De forenede Staters forfatning av 1787, art I, paragraf 9 denne bestemmelse: «No state shall . . . pass any bill of attainder, ex-post-facto law, shall be passed.» I forfatningens paragr. 10 finnes et mer vidtgående forbud mot særstatenes legislatatur: «No state shall . . . pass any bill of attainder, ex-post-facto or law impairing the obligations of contracts . . .» New Hampshires konstitusjon av 1792 bestemmer i I. del, art. 23: «Retrospective laws are highly injurious, oppressive and unjust. No such laws, therefore, should be made either for the decision of civil causes or the punishment of offenses.» En tilsvarende bestemmelse finnes i Tennesse konstitusjon av 1796, art. XI, sect. 20.

I Frankrike fastslo den grunnlovgivende forsamling av 1789 i rettighetserklæringen av samme år, art. 8, at nye straffelover ikke må gis tilbakevirkende kraft. Det samme prinsipp ble ytterligere forsterket i rettighetserklæringen av 1793, art. 14. Rettighetserklæringen av år III, art. 14, forbyr tilbakevirkning også av sivile lover: «Aucone loi, ni criminelle, ni civile, ne peut-avoir deffet retroactif.» Italiensk forfatning fastslår: «Lover gir kun bestemmelser for fremtiden, de har ikke tilbakevirkende kraft.» «Lover virker ikke tilbake», heter det i Østerrikes Lovbok. Innledningen til den alminnelige preussiske Landrett sier i paragr. 14: «Nye lover virker ikke tilbake.» Denne setning finnes også i den sachsiske Lovbok av 1863, paragraf 2.

B. Eidsvoldmennenes utkast.

For Riksforsamlingen på Eidsvold i 1814 forelå det flere grunnlovsutkast som inneholdt forbud mot å gi lover tilbakevirkende kraft. Således heter det i sorenskriver Lauritz Weidemanns utkast, 5. avd. paragr. 77: «Ingen lov skal kunne anvendes paa undersaatterne, førend den ved den ordinære underret er opplæst og derved publiceret. Ingen lov skal tillægges eller have tilbakevirkende kraft.» Nikolai Wergelands grunnlovsutkast har stor likhet med den franske rettighetsklæring av

1789, art. 8. I Wergelands utkast står det i kap. 10, 10: «Ingen kan straffes uden i kraft af en etableret, før forbyrdelsen bekjentgjort og legaliter appliceret lov. Hvis nogen begaar en skadelig fornæmelig handling, hvorimod staten intet lovforbud har, da være han ustraffelig.» Noe lignende uttaler grev Holstein Holsteinborg i «Tanker til nordmændenes overveielse ved mødet i Eidsvold» den 10. april 1814, avsnitt II, paragraf 24. I Adler—Falsens utkast paragr. 24 heter det: «Ingen maa dømmes uden efter en lov, der var publiceret da forbyrdelsen blev begaaet. At give en lov tilbakevirkende kraft (effectum retroactum) er urettfærdigt.» I det første utkast til forfatning som Riksforsamlingens konstitusjonskomite la fram heter det i §108: «Ingen lov maa gives tilbagevirkende kraft, eller gjælde før den er bekjentgjort.» Den 11. mai 1814 ble det valgt tre representanter til å «som redakteurer, at sætte constitutionen i stiiil og orden.» I denne «redigerte grunnlovs» §97 er ordene «eller gjælde førend den er bekjentgjort», utelatt.

C. Statsrettslærdes uttalelser.

I «Norges nuværende statsforfatning», III side 83 uttaler professor T.H. Aschehaug:

«At love ei maa gives tilbakevirkende kraft, er en almindelig anerkjendt Retsgrundsætning. Den oppstilledes som almindelig Regel allerede i den romerske Ret.»

Professor Bredo Morgenstjerne skriver i «Lærebok i den norske statsforfatningsrett, bind II, side 366:

«Hvad, som nævnt, grl. §97 først og fremst har til hensikt at hindre er, at nogen handling, som var lovlig dengang den ble foretat, erklæres rettsstridig og belægges med straf ifølge et straffebud, traadt i kraft senere end handlingens foretagelse.»

Om samme spørsmål uttaler

John Sand 70 år

Vår høyt skattede medarbeider John Sand fylte 70 år 2. oktober. Vi gratulerer på det hjerteligste og takker for flott innsats gjennom mange år.

professor Frede Castberg i «Grunnlovens forbud mot å gi lover tilbakevirkende kraft» side 213:

«Hvis en Lov belegger nogen forhen straffri Handling med Straf eller skjærper Straffen for nogen Forbyrdelse, kan den ikke mot Forbudet i Grls. §97 anvendes på Handlinger, foretagne før Loven traadte i Kraft.»

I 1952 ga Chr. Michelsens Institutt ut «Europas Menneskerettighets Konvensjon» Her uttaler Einar Løchen side 22:

«Visse bestemmelser er imidlertid absolutte og kan overholdet ikke fravikes. Det gjelder forbud mot slaveri og mot å gi lover tilbakevirkende kraft.»

D. Viktige innrømmelser.

Under overskriften «Landsvikanordningens tilblivelse» skriver Wilhelm Keilhau (ikke jurist) i Aftenposten 16.5.-51.:

«Vi ble dog enige om å foreslå at medlemskap i NS og andre uttrykkelig kjennetegne naziorganisasjoner skulle gjøres straffbart. Når jeg for mitt vedkommende var med på å fremme dette forslag, skjedde det ut fra den oppfatning at det blotte medlemskap i NS ikke kunne rammes av straffelovens alminnelige bestemmelser.» Lenger nede i artikkelen forteller Keilhau at en av hans yngre kollegaer i London—«lovgivning» uttalte at grls. §97 bare var «en gammel klisjé.»

I «Fra norsk og fremmed statsliv» side 24 finnes en viktig innrømmelse om London-regjeringens grunnlovsbrudd. Det er professor Frede Castberg som skriver:

«De ellers gjeldende grunnlovsregler er overskredet ved en rekke av de provisoriske anordninger som er utferdiget av kongen i statsråd under krigen i årene 1940—45. Det er der ingen tvil om.»

Litteratur foruten ovennevnte: Dicey: Introduction to the Study of the Constitution, 8. utg., Kent: Commentaries on American Law, Weber: Über die Rückwirkung positive Gesetze, Bergman: Das Verbot der rückwirkenden Kraft neuer Gesetze.

Skaff en
abonnent på
«Folk og Land»